

Tulgu taevast või pussnuge!

■ Jaapanis jäetakse pärast kalavihma töö pooleli ning kõik suunduvad tasuta toidukraami koguma.

Viimasel ajal sajab taevast alla küll hulga ebameeldivamaid asju kui pussnoad. Ometi on läbi aegade meenutada ka palju meeldivamat ebatavalist kraami, mis taevast alla tulnud.

“Sadagu või pisikesi poisse ja pussnuge!” – sääraseid lubadusi on ikka antud, kui midagi õige pöörast plaanitsetakse.

Ajaloo st teada mitmeid imepäraseid sadusid, mis jäänud inimeste mälli.

Taevamanna ja konnasadu

Üks kuulsamaid sadusid on nn taevamanna, mis piibli ainetel päästis näljasurmast juudi rahva. Kriitilisel hetkel sadanud Siinai kõrbe pinnale “midagi õhukese soomuse taolist, peenikest nagu härmatis maas... see oli valge nagu koriandriseeme ja maitse nagu mesikook” (2. Moosese rmt, 16). Vaat seda ainet sõid rändurid nelikümend aastat, kuni jõudsid töötatud maale.

Too “manna” olevat olnud teadlaste arvates kas teatud söödava samblikuliigi tükikesed (mida kõrberahvad praeguigi korjavad) või siis mõnede taimede teradeks kuivav magus eritis (nn mannasuhkur), mida hädaga toiduks tarvitati.

Taevast võib sadada mitte ainult mannat, vaid ka teisi kasulikke toiduaineid. Näiteks 1804. aastal langes ühes Hispaania maakolkas tormi ajal alla terve kuhi nisuteri. Nende talumeeste õnn oli teistele õnnetuseks – too viljalast tuli,

nagu hiljem selgus, nisuaitadest Põhja-Aafrikas.

Vast olid sama õnnelikud Prantsuse gurmaaniid, kui kümme aastat hiljem sadas Amiens'is konnavihma. Lahtistest akendest olevat loomakesi potsatanud otse köögipotti!

Igal maal ei olda konnasajust sugugi taolises vaimustuses. Üheksa-aastane inglise tüdruk Mab Holland kirjeldab, kuidas 1939. aasta suvel Somersetis nii lehmakari kui ka koer otse hullusid, kui tormiga langes maha tavapärase rahe asemel midagi pehmet – tuhandeid konni!

Igati toitev on loomulikult kalavihm. Seda kallab küll tavaliselt mitte sisemaal, kus ta loomulikult oleks eriti teretulnud, vaid enamasti mereäärsetes paikades. Viimasest vihmaliigist on kõige harilikum heeringavihm. Seda on ladistanud nii Rootsis, Taanis, Norras kui Šotimaal. Klimatoloog Atsumu Ohmura jutustas, et Jaapanis suletakse pärast taolist taevaõnnistust külades koolid ja muud asutused ning kõik suunduvad tasuta jagavat toidukraami koguma.

Üks vanemaid teateid kalavihmast pärineb Plinius Vanemalt, kes kirjeldas seda 77. aastal Kreekas: kalu oli taevast nii suurtes kogustes tulnud, et raske oli majauksi avada. Tänavad olla veel nädalaid vastikult haisunud.

On olnud ka juhtumeid, kus taevast ei anta mitte ainult söögipoolist, vaid ka finantsabi selle ostmiseks. 1940. aasta suvel sadas Venemaal Nižni-Novgorodi (tollal Gorki) ob-

lastis Meštšerõ külas tõelist hõbedavihma – ligi tuhat Ivan Julma aegset münti.

Verevihmad

Kui eespool kirjeldatud sajud tekitavad vast ainult hämmeldust, siis tõelist õudust pakuvad “verevihmad”. Neid on esinenud õige sageli: 1813. aastal olid mitme Itaalia sadamaliina tänavad otsekuivi verega kaetud, 1968. aasta juulis võis samasugust pilti näha Lõuna-Inglismaal.

Nüüd peaks paar sõna rääkima selliste ebaharilike sadude põhjustest. Enamasti õnnestub konnadel, kaladel, tigudel ning muudel pisielukatel lennata vaid tänu tornaadodele, mis imevad neid kõrgele pilvedesse. Ju siis säärane tuulispak kaevab lahti ka aarde peidupaiga Venemaal ning sadu aastaid mullapõues peitunud mündid leidsid tee muuseumi.

Värvilist vihma tekitavad peale tornaadode-trombide ka tugevad tormituuled. Vihma punane värv on tingitud seega kas seda värvi kõrbeliivast või siis mikroorganismidest, mis suurtes kogustes maapinnale jõudes maalivad tolle vastavalt lähteainele. Punast värvi on sageli Sahara kõrbeliiv, vulkaaniline tolm tekitab aga “piimavihma”. Osa vihmadest on kollakad, niisugust värvitooni annavad tavaliselt liiva- ning õietolmuosakesed.

Põnevaid sadumeid on esinenud ka Eestis. Milvi Jürissaar loetleb oma meteoroloogiaõpikus mitmeid siinseid ebatava-

lisi juhtumeid. Kunagi Saaremaal sadanud punase vihma analüüs näitas, et tegu oli Saharaast pärit tolmuga, Luunjas alla puistanud rohelist lund tekitasid aga vetikad.

Mõnikord kannavad pilved kohale külalisi õige kaugelt: Põltsamaale jõudsid 1958. aasta 3. detsembril lumepilves Kesk-Ameerikast jaanimardikate vastsed, külmunult küll. Teisel, õnnestunud katsel maandusid nad siinmail, täpsemalt Tartu lennujaamas 1973. aasta jõululaupäeval. Noid siputavaid elukaid olevat loetud oma 10–20 tükki ruutmeetri kohta!

AIN KALLIS



Oore hüdromeetriaajama vaatleja 231 cm üle nn nullpunkti. Nii kõrg tõusnud vaid 1978. aastal.